

ІНФОРМАЦІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ УЧНІВ У КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СУСПІЛЬСТВА

М. Ю. ГАЛАТЮК

Україна, м. Рівне, Рівненський державний гуманітарний університет

Поняття “інформаційна компетенція” тісно пов’язане з поняттями: “комп’ютерна грамотність”, “інформаційно-комунікаційна компетенція”, “інформаційна культура”, “інформатична компетенція” та ін., які досить часто використовуються в науковій літературі. Аналіз змісту перерахованих понять засвідчує, що всі вони мають спільні риси, не мають однозначного трактування та є взаємодоповнювальними.

Так, наприклад, до інформатичної компетенції входять знання, уміння та навички, здатності, стратегії дій, якими оволодівають учні в процесі вивчення інформатики як навчального предмету [1]. Згідно постанови про затвердження державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, інформатична компетенція, а також з нею пов’язані інші компетенції інформаційної культури входять в окрему освітню галузь – “Технології”, зміст якої охоплює два компонента: інформаційно-комунікаційний і технологічний [2]. Зауважимо, що, власне, на “плечах” освітньої галузі “Технології” закладаються підвалини й подальший розвиток інформаційної культури школярів.

Поняття інформаційної культури є найширшим і займає найвищий ступінь ієрархії серед ряду інших понять, які сформувалися в процесі еволюції інформаційних взаємин у суспільстві (рис. 1). Під інформаційною культурою школяра розуміється знання та дотримання системи історично встановлених норм, правил матеріальних і духовних цінностей, прогресивних досягнень, які створювались і формувались впродовж тривалого часу інформаційного обміну в суспільстві.

Матеріальні цінності інформаційної культури поділяються на предметно-творчі (продуктивні) і технологічно-організаційні. Продуктивні цінності – це штучно створені людиною засоби полегшення та вдосконалення процесу професійної діяльності чи будь-якої іншої, наприклад, навчально-пізнавальної діяльності. Під технологічно-організаційними цінностями будемо розуміти організацію процесів, способи та засоби винайдення і продуктивного використання матеріальних засобів у процесі діяльності.

Духовні цінності інформаційної культури – це відображення та консервування в часі інформаційних процесів, які відбуваються в суспільстві. До духовних цінностей інформаційної культури входять: норми, правила, відносини, звичаї, значення важливості інформаційного обміну та ін., а також, власне, сама інформація.

Зауважимо, що високий розвиток інформаційної культури суспільства відбувається на основі діалектичної єдності та взаємозв’язків між матеріальними і духовними інформаційними цінностями (рис. 1). Рівень розвитку інформаційної культури – це невід’ємний атрибут інформаційного суспільства, а також – показник його інформаційної стабільності та комунікаційної організації.

Інформаційне суспільство, у сучасному розумінні, трактується, як гуманітарна категорія, що описує якісні суспільні трансформації, зміщення акцентів із виробничої до

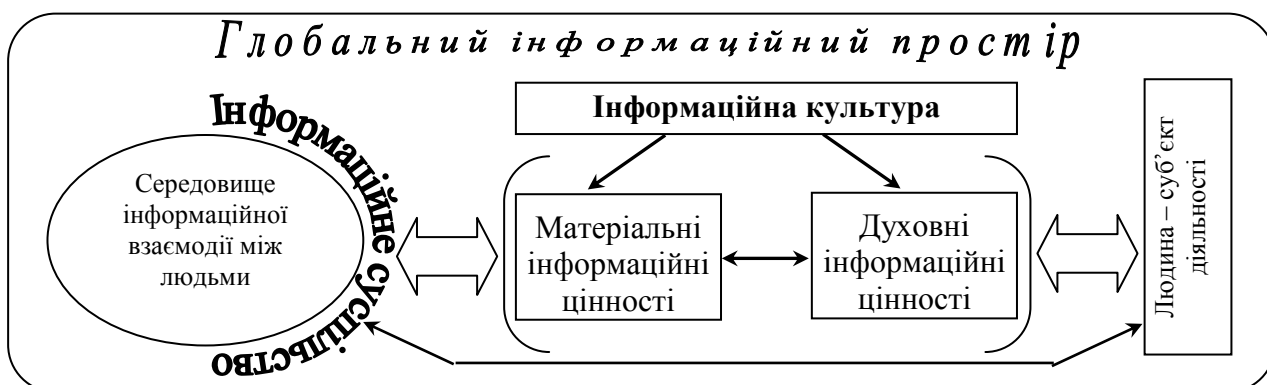

Рис. 1. Середовище розвитку інформаційної культури.

невиробничої сфер, зміну характеру інформаційних потоків, групових та індивідуальних ідентичностей [3, с. 5]. Однією з важливих переваг інформаційного суспільства є вільний доступ до світових потоків інформації. Інформаційне суспільство постає носієм і творцем історії інформаційної культури, яка розвивається в цьому суспільстві. Середовищем інформаційної взаємодії між людьми (учнями) є інформаційне суспільство. Людина, як суб'єкт професійної діяльності, або учень, як суб'єкт навчально-пізнавальної діяльності, пов'язані з інформаційним суспільством через матеріальні та духовні інформаційні цінності (рис. 1). Функція інформаційної культури – бути засобом взаємодії та розвитку успішних взаємовідносин між учнями. Ефективність інформаційної взаємодії між учнями забезпечується глобальним інформаційним простором, який надає можливості використовувати окрім національних інформаційних продуктів і послуг, ще й світові.

У змісті інформаційної компетенції доцільно виділити три складові: інформаційно-ціннісну, операційно-технологічну та інформаційно-комунікаційну.

Інформаційно-ціннісна складова полягає в здатності продуктивно та оптимально виконувати складні дії для досягнення поставлених цілей, здійснювати опрацювання, перекодування інформації незалежно від форм її представлення. Інформаційно-ціннісна складова передбачає ціннісне ставлення до інформаційних технологій, як предмету й засобу навчально-пізнавальної діяльності. На основі інформаційно-ціннісної складової формується розуміння та усвідомлення важливості широкого спектру використання і взаємозв'язку інформаційних технологій з державними стратегічними галузями: науки і техніки, економіки, військової справи та ін. Операційно-технологічна складова передбачає розуміння та уявлення технічних моделей функціонування механізмів електронно-обчислювальних машин, здатність і наявність досвіду роботи з програмним забезпеченням, комп'ютером і комп'ютерними мережами, різноманітними периферійними засобами кодування й обробки інформації. Знання функціонального складу та принципів роботи комп'ютера, як універсального засобу розв'язання навчально-пізнавальних, особистісних і суспільно важливих завдань, а також обізнаність у різновидах, призначенні програмного забезпечення та роботи з ним – необхідна, але ще не достатня умова для створення особистісного інформаційно-інтелектуального продукту. Під інформаційно-інтелектуальним продуктом розуміємо розроблені корисні програми, презентації, проекти, графічні зображення та ін.

Інформаційно-комунікаційна складова визначає здатність використання інформаційно-комп'ютерних технологій в процесі виконання різноманітних навчально-пізнавальних завдань. За рівнем пріоритетності, інформаційно-комунікаційна складова є однією з основних серед решти виділених складових інформаційної компетенції. Адже, інформаційно-комунікаційна складова реалізується в процесі навчально-пізнавальної діяльності лише у випадку достатнього рівня сформованості інформаційно-ціннісної та операційно-технологічної складових. Тому інформаційно-комунікаційна складова служить засобом, який забезпечує додаткову мотивацію з розвитку інформаційно-ціннісної та операційно-технологічної складових. Додаткова позитивна мотивація є наслідком пошуку процедури (побудови стратегії дій) розв'язку навчально-пізнавальної задачі або вирішення проблеми. Отже, інформаційна компетенція – система наперед заданих інформаційних норм, які визначаються рівнем розвитку інформаційної культури суспільства і є складовою соціального замовлення.

Література:

1. Головань М. С. Інформатична компетентність: сутність, структура та становлення / М. С. Головань // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. Науково-методичний журнал. – 2007. - № 4. – с. 62-69.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua>
3. Дубов Д. В. Інформаційне суспільство в Україні: глобальні виклики та національні можливості: аналіт. доп. / Дубов Д. В., Ожеван М. А., Гнатюк С. Л. – К. : НІСД. – 2010. – 64 с.